

Creditreform Latvijā SIA
kredītmenedžmenta pētījums

**PĀRDOŠANAS NOSACĪJUMI UN
MAKSĀJUMU KAVĒJUMI
VIETĒJOS DARĪJUMOS STARP
JURIDISKĀM PERSONĀM
2007.GADĀ**

PĒTĪJUMA REZULTĀTI

2008.g. jūnijs

SATURS

IEVADS	3
LĪGUMOS NOSAKA LIELĀKUS AVANSA MAKSĀJUMUS UN ATLIKTĀ MAKSĀJUMA TERMIŅI PIEAUG	3
MAKSĀŠANAS DISCIPLĪNA BŪTISKI PASLIKTINĀJUSIES.....	8
PIEAUG UZŅĒMĒJU NEAPMIERINĀTĪBA AR KLIENTU MAKSĀŠANAS DISCIPLĪNU	13
KREDĪTMENEDŽMENTA FIRMU PAKALPOJUMUS IZMANTO VAIRĀK.....	14

IEVADS

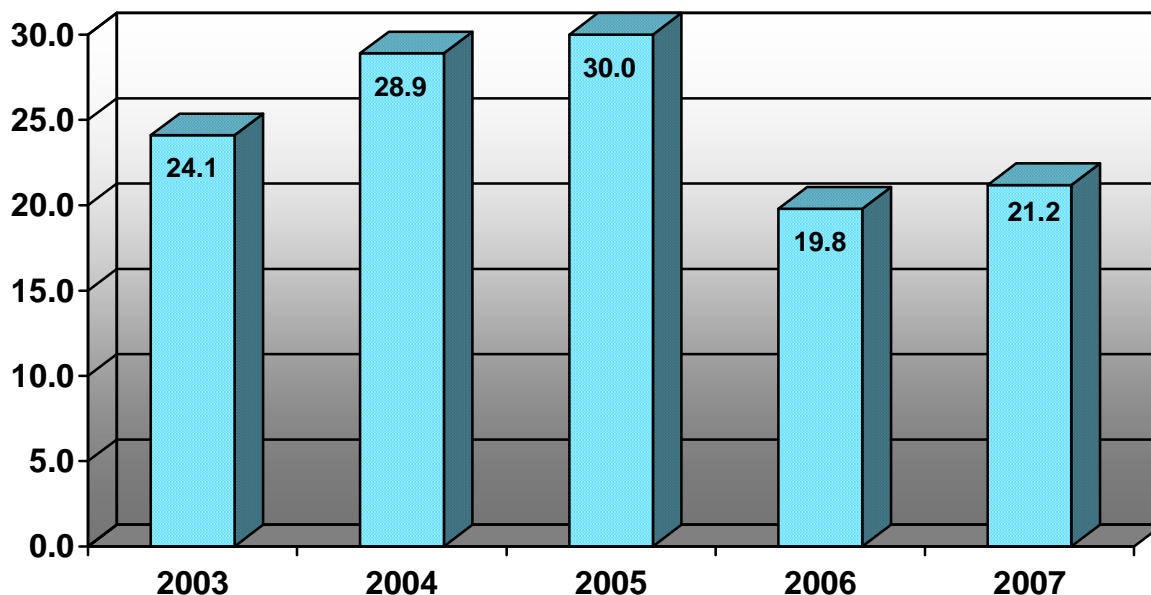
Creditreform Latvijā SIA jau desmito gadu ir veikusi aptauju par pārdošanas nosacījumu un maksājumu kavējumu izmaiņu tendencēm komercdarījumos starp juridiskām personām valsts iekšējā tirgū. Šīs aptaujas mērķis ir novērtēt maksāšanas noteikumus darījumos starp juridiskām personām Latvijā, noskaidrot, kā uzņēmumos tiek organizēta kredītu vadība, kādas ir problēmas ar rēķinu apmaksas kavējumiem un kā tās tiek risinātas.

Aptauja izlases veidā tika veikta komercdarbības sektoros, kuros preču un pakalpojumu pārdošana uz pēcapmaksu ir būtiska. Pateicamies visiem, kuri piedalījās šī pētījuma tapšanā. Šī gada pētījuma rezultāti ir balstīti uz 240 respondentu atbildēm.

LĪGUMOS NOSAKA LIELĀKUS AVANSA MAKSĀJUMUS UN ATLIKTĀ MAKSĀJUMA TERMIŅI PIEAUG

Ekonomiskās izaugsmes tempu krituma ietekmē daudzi uzņēmēji izjūt apgrozāmo līdzekļu trūkumu, tie ir spiesti rūpīgāk izvērtēt savus darījumu partnerus un izvēlēties tādas piegādātājus, kuri piedāvā tiem izdevīgākus darījuma nosacījumus. Ierobežoto resursu dēļ pasūtītāji ir darījumu noteicēji un piegādātāji vairs nevar "diktēt savus noteikumus" kā tas bija aizvadītajā gadā. To apstiprina uzņēmumu aptaujas rezultāti. Ja 2006.gadā darījumu līgumos noteiktie maksājumu termiņi bija krietni samazinājušies no 30 dienām līdz 19,8 dienām, tad pagājušajā gadā tie atkal ir pagarinājušies līdz 21,2 dienām.

1.attēls. Vidējie līgtie maksājumu termiņi Latvijā 2003-2007.g.

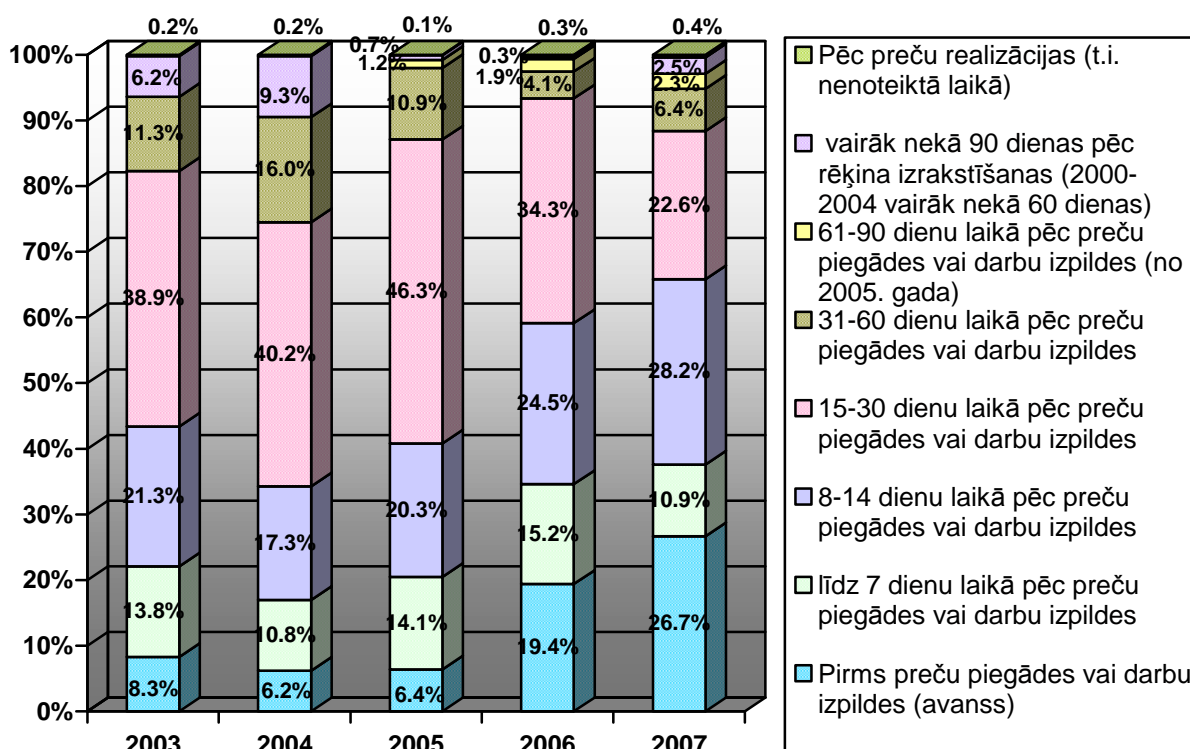

dienās pēc preču piegādes vai darbu izpildes

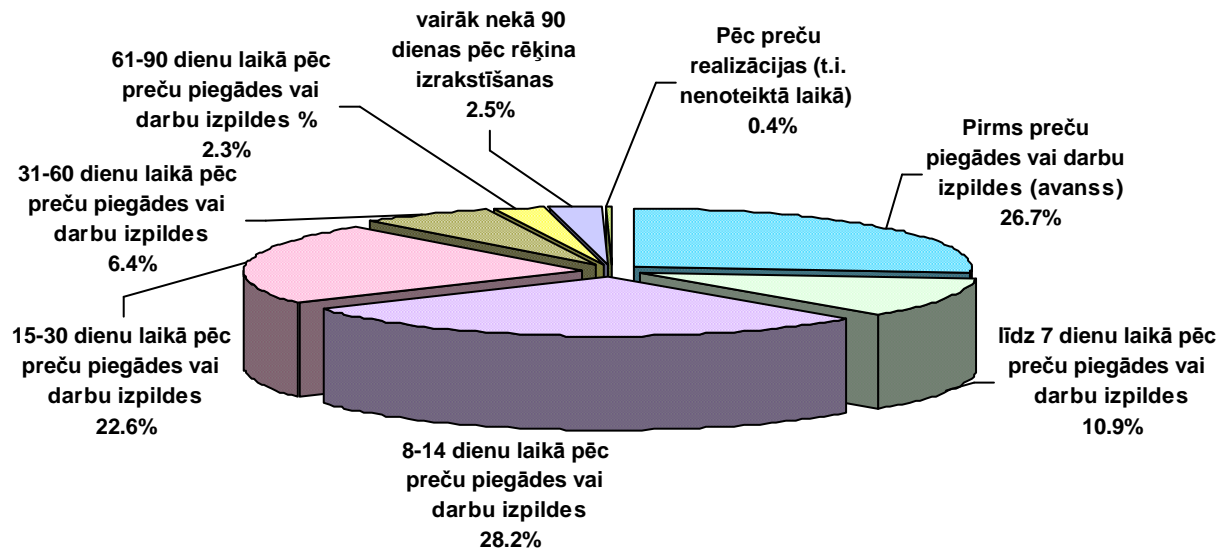
Neskatoties uz to, ka līgumos noteiktais vidējais maksājuma termiņš ir pieaudzis un darījumu nosacījumus kontrolē pasūtītāji, arī piegādātāji vēlas būt droši, ka saņems apmaksu par darījumu izpildi un aizvien vairāk darījumos tiek noteikti avansa maksājumi. Kā liecina uzņēmumu aptauja pagājušajā gadā līgumos noteiktā priekšapmaksā darījumos ir pieaugusi par 7,3% punktiem no 19,4% 2006.gadā līdz 26,7% 2007.gadā no līguma kopējās summas.

Ievērojami – gandrīz uz pusi, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, ir pieauguši garie atliktā maksājuma termiņi. Aptauja parādīja, ka komersantu līgumi, kuros rēķinu apmaksā pēc to izrakstīšanas pārsniedza 30 dienas pagājušajā gadā bija pieauguši līdz 11,6%, 2006.gadā - 6.6%. Līgumos noteiktais maksājumu termiņš 2007.gadā intervālā no 15 līdz 30 dienām ir samazinājies līdz 22,6%, salīdzinājumā ar 34,3% iepriekšējā gadā. Turpretīm visizplatītākie līgumos noteiktie maksājumu termiņi ir intervālā no 8-14 dienām tas pieaudzis par 3,7% punktiem līdz 28,2% pagājušajā gadā (24,5% 2006.gadā).

2.attēls. Noteiktie maksājumu termiņi Latvijā 2003-2007.g.

3.attēls. Noteiktie maksājumu termiņi Latvijā 2007.g.

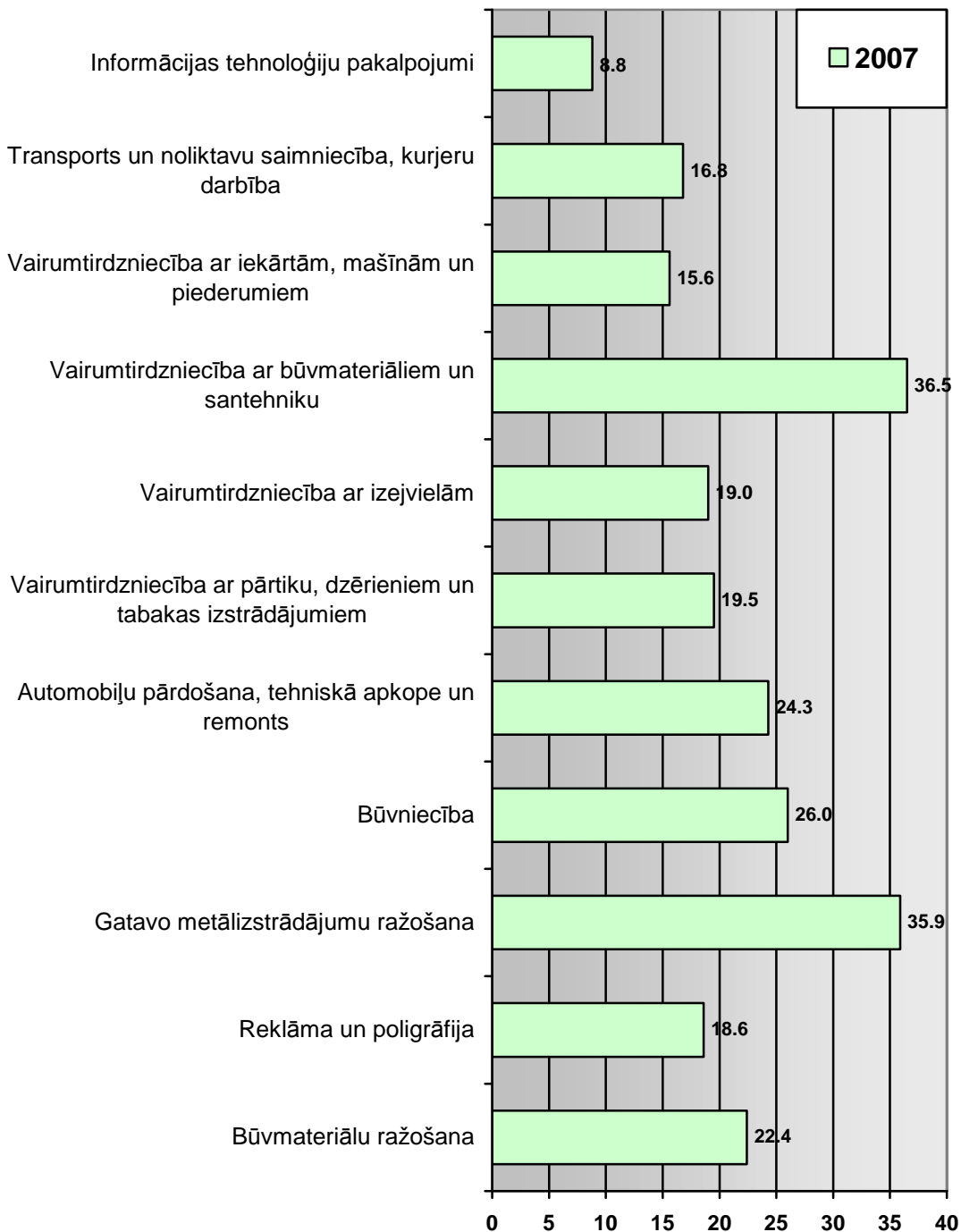

Nozaru sadalījumā līgumos visgarākos atliktā maksājuma termiņus 2007.gadā noteikuši vairumtirdzniecības ar būvmateriāliem un santehniku nozares uzņēmumi – 36.5 dienas un gatavo metālizstrādājumu ražošanas uzņēmumi – 35.9 dienas, tām seko būvniecības nozares uzņēmumi – 26.0 dienas.

Visīsākos rēķinu apmaksas termiņus 2007.gadā līgumos ar pircējiem bija noteikuši informācijas tehnoloģiju pakalpojumu nozares uzņēmumi – 8.8 dienas, vairumtirdzniecības ar iekārtām, mašīnām un piederumiem nozares uzņēmumi – 15.6 dienas, kā arī transporta un noliktavu saimniecības, kurjeru darbības nozares uzņēmumi – 16.8 dienas.

4.attēls. Vidējie noteiktie maksājumu termiņi atsevišķās nozarēs 2007.g.
(pēc darījumu summas)

dienās pēc preču piegādes vai darbu izpildes

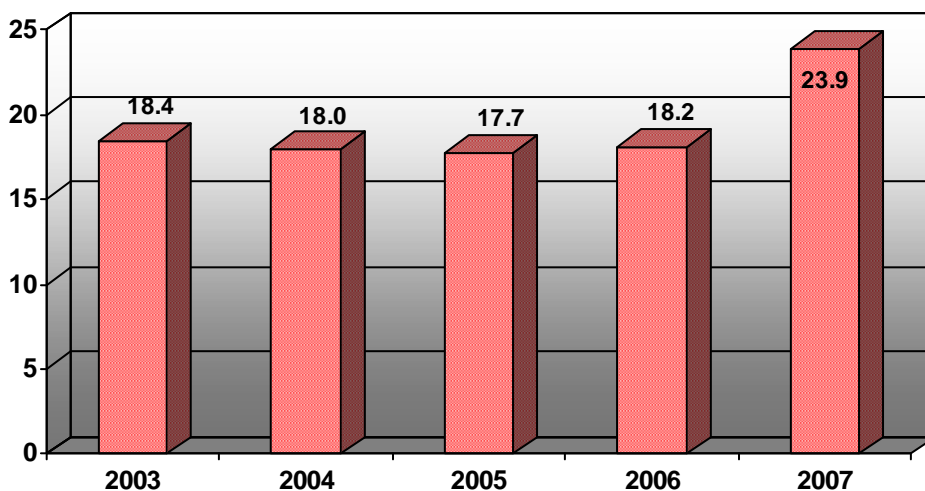
1.tabula. Noteiktie maksājumu termiņi atsevišķās nozarēs 2007.g. (pēc darījumu summas)

Nozare	Pirms preču piegādes vai darbu izpildes (avanss)	līdz 7 dienu laikā pēc preču piegādes vai darbu izpildes	8-14 dienu laikā pēc preču piegādes vai darbu izpildes	15-30 dienu laikā pēc preču piegādes vai darbu izpildes	31-60 dienu laikā pēc preču piegādes vai darbu izpildes	61-90 dienu laikā pēc preču piegādes vai darbu izpildes	vairāk nekā 90 dienu laikā pēc preču piegādes vai darbu izpildes	Pēc preču realizācijas (t.i. nenoteiktā laikā)
KOPĀ	26.7%	10.9%	28.2%	22.6%	6.4%	2.3%	2.5%	0.4%
Būvmateriālu ražošana	25.0%	23.1%	11.2%	25.5%	7.9%	6.8%	0.5%	0.0%
Reklāma un poligrāfija	54.4%	16.0%	5.0%	12.7%	1.8%	0.8%	9.3%	0.0%
Gatavo metālizstrādājumu ražošana	10.5%	4.9%	4.2%	57.5%	18.7%	0.9%	0.2%	3.1%
Būvniecība	10.6%	0.0%	6.2%	68.4%	0.6%	14.2%	0.0%	0.0%
Automobiļu pārdošana, tehniskā apkope un remonts	13.5%	10.4%	45.0%	16.3%	9.7%	3.3%	0.0%	1.8%
Vairumtirdzniecība ar pārtiku, dzērieniem un tabakas izstrādājumiem	0.1%	0.3%	90.0%	1.2%	6.6%	0.7%	0.2%	0.9%
Vairumtirdzniecība ar izejvielām	16.2%	6.4%	38.1%	34.5%	4.7%	0.1%	0.0%	0.0%
Vairumtirdzniecība ar būvmateriāliem un santehniku	8.2%	7.9%	7.8%	48.4%	15.6%	12.0%	0.1%	0.0%
Vairumtirdzniecība ar iekārtām, mašīnām un piederumiem	28.9%	1.8%	45.9%	18.8%	4.1%	0.0%	0.0%	0.5%
Transports un noliktavu saimniecība, kurjeru darbība	0.1%	34.7%	34.9%	29.1%	1.2%	0.0%	0.0%	0.0%
Informācijas tehnoloģiju pakalpojumi	60.3%	10.0%	10.0%	17.0%	2.7%	0.0%	0.0%	0.0%

MAKSĀŠANAS DISCIPLĪNA BŪTISKI PASLIKTINĀJUSIES

Līdz ar līgumos noteikto avansa maksājumu pieaugumu par 7,3% punktiem līdz 26,7% 2007.gadā un augstās inflācijas pieauguma tempu rezultātā, daudzi uzņēmēji nespēj norēķināties laikā par saņemtajām precēm vai pakalpojumiem, gada laikā strauji par 31.3% ir pieaudzis vidējais rēķinu apmaksas kavējuma ilgums un sasniedzis 23,9 dienas, iepriekšējā gadā tās bija 18,2 dienas.

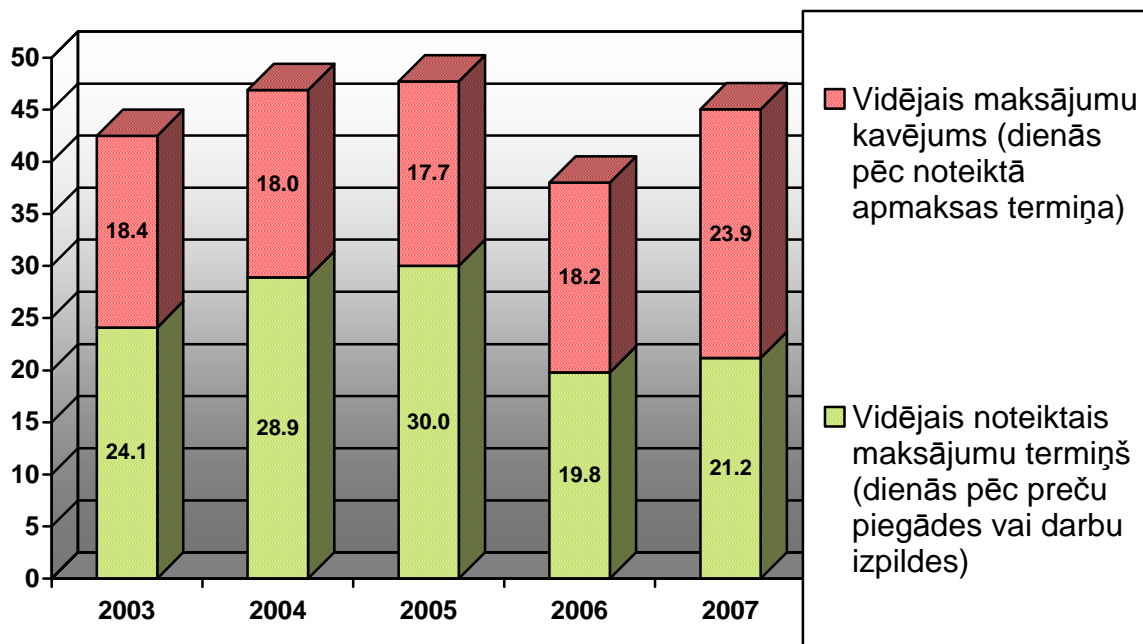
5.attēls. Vidējie maksājumu kavējumi Latvijā 2003-2007.g.

dienās pēc noteiktā maksājumu termiņa

Kopumā debitoru parādu aprites ātrums (saskaitot vidējo līgumos noteikto termiņu ar vidējo maksājumu kavējumu dienu skaitu) ir krietni palēninājies salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Kopējā vidējā debitoru parādu aprite pagājušajā gadā bija 45,1 dienas, kas ir par 7,1 dienām garāka nekā 2006.gadā (38).

6.attēls. Vidējie maksājumu termiņi un kavējumi Latvijā 2003-2007.g.

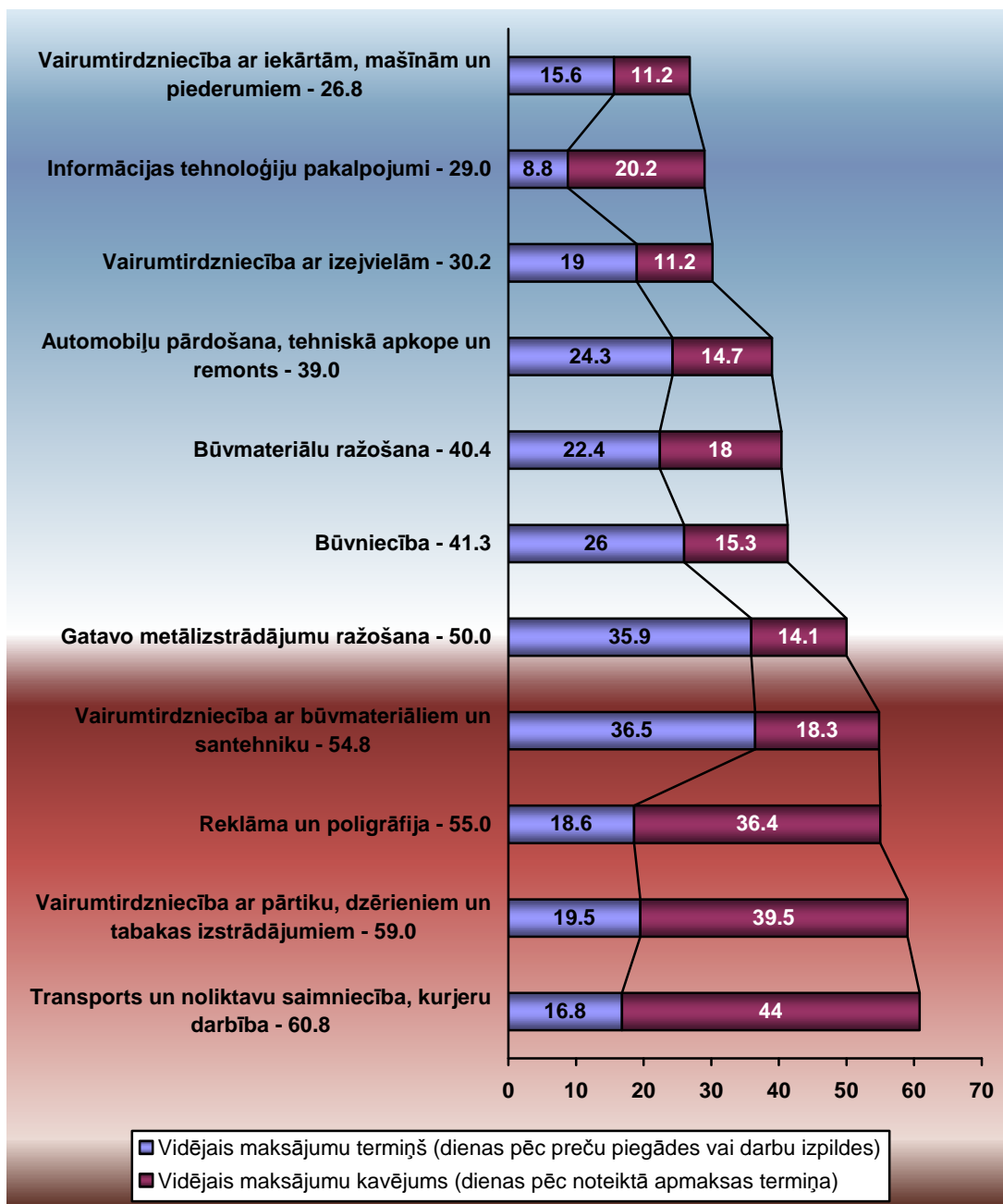

Aplūkojot kopējo debitoru parādu aprites ātrumu atsevišķās pētījumā aplūkotajās nozarēs, 2007.gadā apmaksu par preču vai pakalpojumu pārdošanu visilgāk bija spiesti gaidīt transporta un noliktavu saimniecības, kurjeru darbības nozares uzņēmumi - 60.8 dienas, vairumtirdzniecības ar pārtiku, dzērieniem un tabakas izstrādājumu nozares uzņēmumi – 59.0 dienas, kā arī reklāmas un poligrāfijas nozares uzņēmumi – 55.0 dienas.

Visātrāk apmaksu par pārdotajām precēm vai sniegtajiem pakalpojumiem 2007.gadā saņēma vairumtirdzniecības ar iekārtām, mašīnām un piederumiem nozares uzņēmumi – 26.8 dienas, informācijas tehnoloģiju pakalpojumu uzņēmumi – 29.0 dienas un vairumtirdzniecības ar izejvielām nozares uzņēmumi – 30.2 dienas.

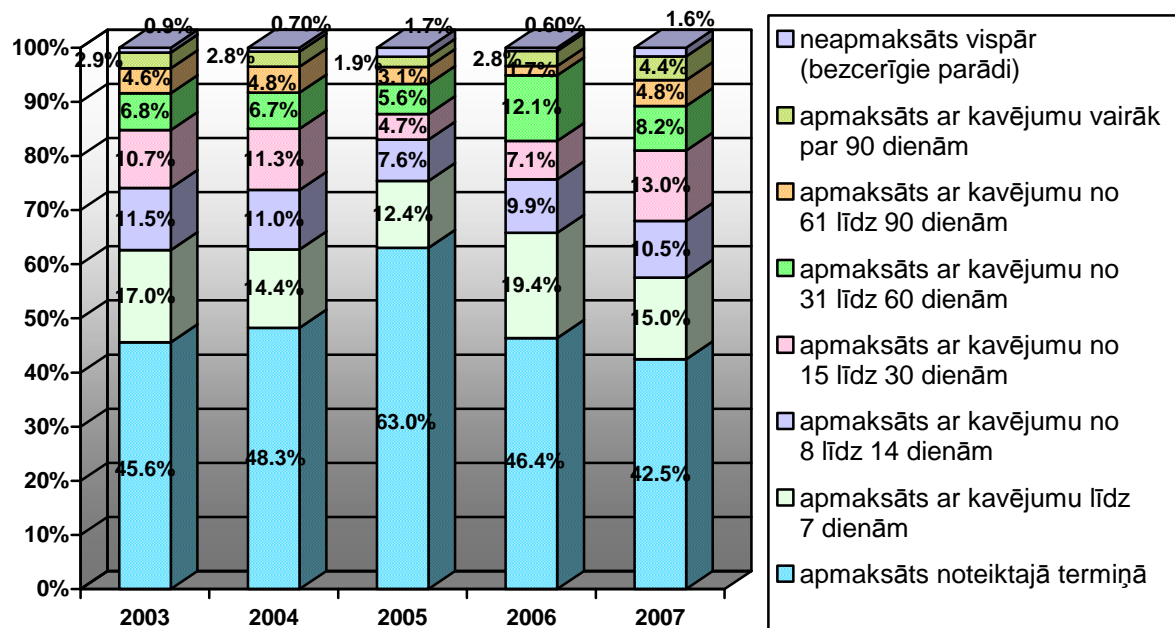
7.attēls. Vidējais debitoru parādu aprites ātrums atsevišķās nozarēs 2007.g. (pēc darījumu summas)

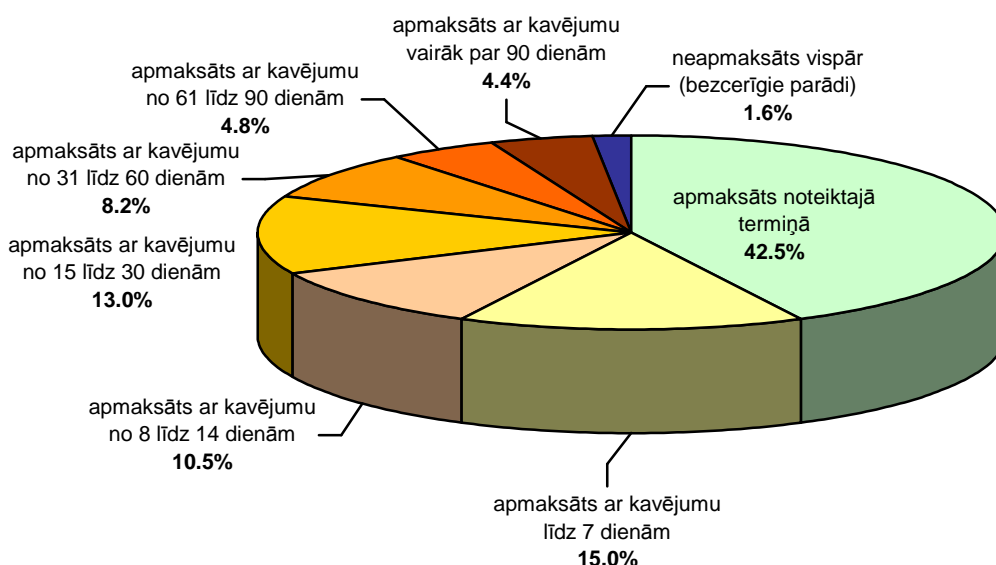
2007.gadā 57,5% darījumos ar juridiskām personām izrakstīto rēķinu apmaksā tikusi kavēta, gadu atpakaļ šis skaitlis bija 53,6%. Tikai 42,5% no visiem izrakstītajiem rēķiniem pagājušajā gadā tika apmaksāti līgumos paredzētajos termiņos, pārējie maksājumi tika kavēti. Aptaujas rezultāti parāda, ka vislielākais kavēto maksājumu skaits ir bijis intervālā līdz 7 dienām, tie ir 15%, tos var uzskatīt par gandrīz laikā apmaksātiem, jo praksē uzņēmumi tos neskaita kā kavētos maksājumus, bieži vien šiem kavējumiem tiek atlaisti arī līgumos paredzētie soda naudas maksājumi. Pēc aptaujas rezultātiem var secināt, ka visbiežāk maksājumi tiek kavēti intervālā no 8 līdz 60 dienām, kur ietilpst 31,7% punkti visu kavēto maksājumu.

Izteikta tendence bijusi palielināties tieši ilgstoši kavētajiem vai tā saucamajiem bezcerīgajiem parādiem, kas aizvadītajā gadā bija 1.6% no visiem izrakstītajiem rēķiniem, kamēr iepriekšējā gadā tie bija tikai 0,6%.

8.attēls. Maksājumu kavējumi Latvijā 2003-2007.g.

9.attēls. Maksājumu savlaicīgums Latvijā 2007.g.

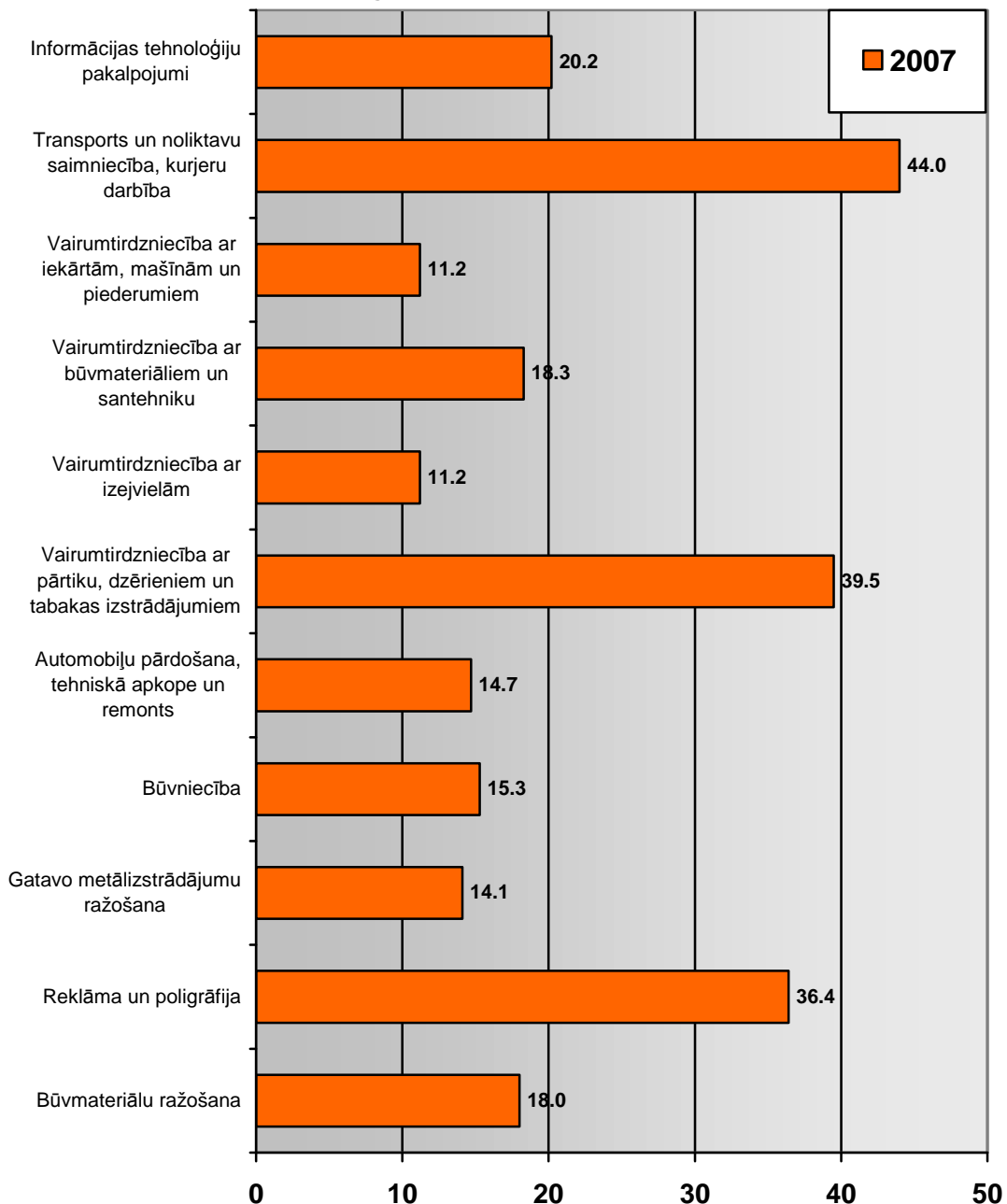

Kā liecina pētījums, visilgāk savu rēķinu apmaksu spiesti gaidīt transporta un noliktavu saimniecības uzņēmumi (vidēji maksāšanas termiņš tiek kavēts 44 dienas), vairumtirdzniecības ar pārtiku, dzērieniem un tabakas izstrādājumu nozares uzņēmumi (39.5 dienas) un reklāmas un poligrāfijas firmas (36.4 dienas).

Kavēto maksājumu dienu skaits mazāks bijis tādās nozarēs kā vairumtirdzniecībā ar iekārtām, mašīnām un piederumiem (11.2 dienas), vairumtirdzniecībā ar izejvielām (11.2 dienas) un gatavo metālizstrādājumu ražošanā (14.1 dienas).

10.attēls. Vidējie maksājumu kavējumi atsevišķās nozarēs 2007.g.
(pēc darījumu summas)

dienās pēc noteiktā apmaksas termiņa

2.tabula. Maksājumu kavējumi atsevišķās nozarēs 2007.g. (pēc darījumu summas)

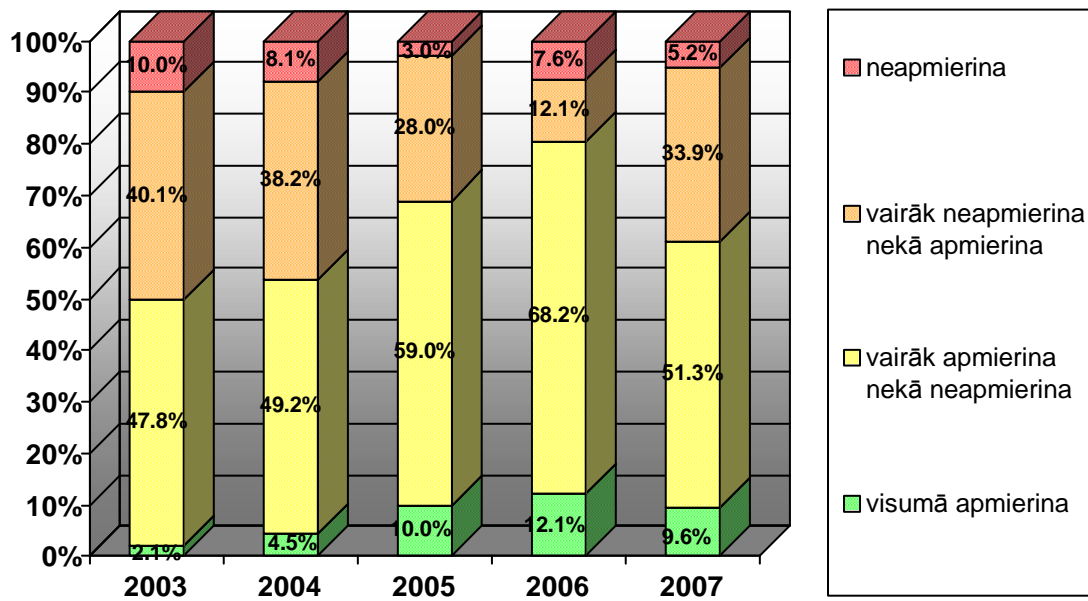
Nozare	apmaksāts noteiktajā termiņā	apmaksāts ar kavējumu līdz 7 dienām	apmaksāts ar kavējumu no 8 līdz 14 dienām	apmaksāts ar kavējumu no 15 līdz 30 dienām	apmaksāts ar kavējumu no 31 līdz 60 dienām	apmaksāts ar kavējumu no 61 līdz 90 dienām	apmaksāts ar kavējumu vairāk par 90 dienām	neapmaksāts vispār (bezcerīgie parādi)
KOPĀ	42.5%	15.0%	10.5%	13.0%	8.2%	4.8%	4.4%	1.6%
Būvmateriālu ražošana	50.3%	19.4%	10.7%	10.0%	5.1%	2.1%	2.2%	0.2%
Reklāma un poligrāfija	41.1%	6.2%	3.7%	18.6%	11.4%	6.6%	9.9%	2.5%
Gatavo metālizstrādājumu ražošana	50.3%	21.8%	8.2%	9.4%	4.6%	3.6%	2.1%	0.0%
Būvniecība	68.6%	5.0%	8.7%	5.4%	5.8%	2.4%	2.1%	2%
Automobiļu pārdošana, tehniskā apkope un remonts	51.8%	11.2%	13.1%	13.6%	5.8%	3.2%	1.0%	0.3%
Vairumtirdzniecība ar pārtiku, dzērieniem un tabakas izstrādājumiem	7.5%	9.9%	28.4%	24.4%	9.8%	9.6%	9.4%	1.0%
Vairumtirdzniecība ar izejvielām	44.3%	32.4%	9.8%	6.0%	4.8%	1.4%	1.1%	0.2%
Vairumtirdzniecība ar būvmateriāliem un santehniku	37.5%	26.6%	9.2%	12.9%	7.5%	3.9%	1.9%	0.5%
Vairumtirdzniecība ar iekārtām, mašīnām un piederumiem	64.1%	5.1%	14.0%	8.5%	5.6%	1.3%	1.1%	0.3%
Transports un noliktavu saimniecība, kurjeru darbība	10.3%	10.2%	20.0%	19.9%	19.8%	9.9%	7.9%	2.0%
Informācijas tehnoloģiju pakalpojumi	64.5%	7.5%	4.3%	10.5%	2.6%	1.9%	6.2%	2.5%

No Creditreform apsekotajām nozarēm īpašu satraukumu izrādījuši pārtikas produktu, dzērienu un tabakas izstrādājumu vairumtirdzniecības nozares uzņēmumi, kur tikai 42,1% aptaujāto ir vairāk vai mazāk apmierināti ar to, cik savlaicīgi tiek apmaksāti viņu izrakstītie rēķini. Līdzīga situācija atzīmēta arī būvniecības un būvmateriālu tirdzniecības nozarēs, reklāmas un poligrāfijas sfērā. Un tas arī saprotami. Piemēram, pārtikas, dzērienu un tabakas vairumtirgotāji laikus saņem tikai 17,3% rēķinu apmaksu (ieskaitot īsos kavējumus līdz 7 dienām). Tas lielā mērā saistīts ar augstiem inflācijas pieauguma tempiem un zināmu pārdošanas apjomu samazināšanos gala patērētājiem. Pie tam, salīdzinot ar citām nozarēm, šeit vairāk nekā 90% darījumos līgumi noslēgti ar nosacīti īsu (līdz 14 dienām) atliktā maksājuma termiņu.

PIEAUG UZŅĒMĒJU NEAPMIERINĀTĪBA AR KLIENTU MAKSĀŠANAS DISCIPLĪNU

39,1% uzņēmējus neapmierina vai vairāk nepmierina nekā apmierina savu klientu maksāšanas disciplīna, kamēr gadu atpakaļ šis skaitlis bija tikai 19,7%. Par pamatu būtiski pieaugošajai neapmierinātībai bijis tas, ka 2007. gadā 57,5% darījumos ar juridiskajām personām izrakstīto rēķinu apmaksa tikusi kavēta. Gadu atpakaļ šis skaitlis bija 53,6%.

11.attēls. Uzņēmēju apmierinātība ar klientu maksāšanas disciplīnu 2003-2007.g.

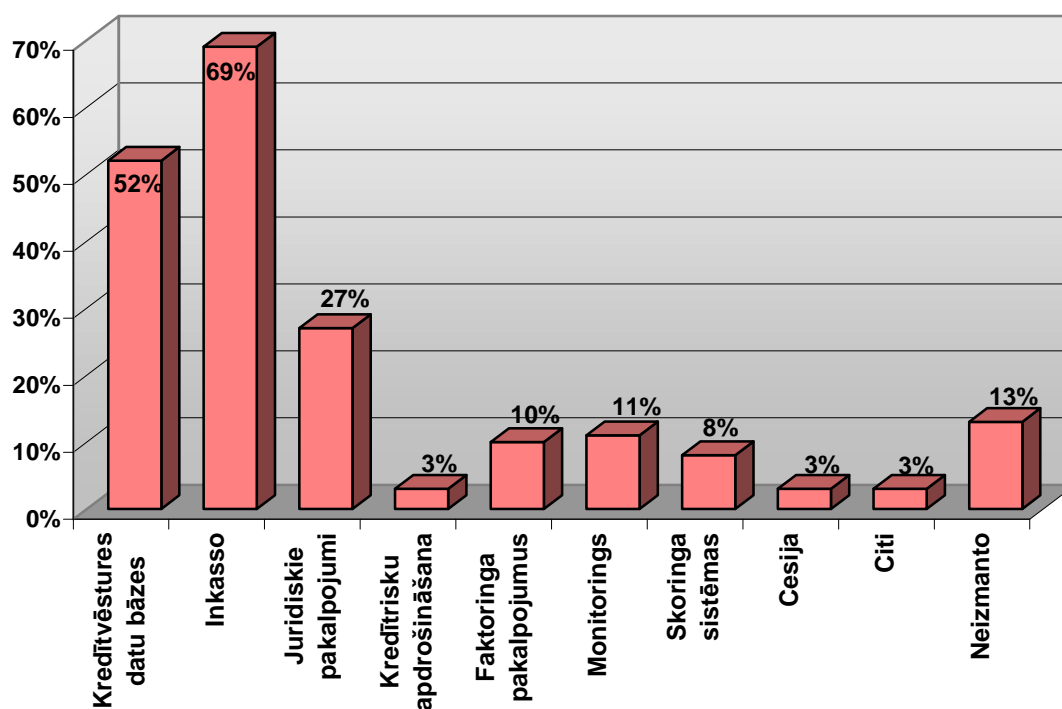

KREDĪTMENEDŽMENTA FIRMU PAKALPOJUMUS IZMANTO VAIRĀK

Pētījuma rezultāti liecina, arvien vairāk uzņēmumu izmanto parādu piedziņas firmu pakalpojumus. Ja agrāk tos izmantoja pārsvarā vidējie un lielle uzņēmumi, tad pērn inkasso firmu pakalpojumus izmantoja 69% aptaujāto uzņēmumu, kas ir par 5% punktiem augstāks rādītājs nekā iepriekšējā gadā. Šim rādītājam ir tendence pieaugt jau vairākus gadus.

Uzņēmumi Latvijā plaši izmanto arī kredītinformācijas pakalpojumus, sadarbības riska vērtēšanai. Kredītvēstures datu bāzes izmanto 52% aptaujāto uzņēmumu, bet maksātspējas monitoringu izmanto 11%.

12.attēls. Uzņēmēju apmierinātība ar klientu maksāšanas disciplīnu 2003-2007.g.

Izmantojot publikācijās, atsauce uz Creditreform Latvijā SIA obligāta.

